

عکس: آرشیو مکتب نرجس

خانم طاهایی، از مشهورترین زنان مشهد در دهه‌های گذشته بوده است. مردم او را بیشتر به عنوان نمادی از خانم‌مکتبی‌ها می‌شناسند و لاقلاً جوان‌ترها از سوابق سیاسی و علایق هنری‌اش کمتر باخبرند.

از روضه و موعظه تا تئاتر و اعلامیه

6/ مروری بر زندگی مرحوم خانم طاهای و اقدامات تبلیغی‌اش

مکتب نرجس (س)

حاج سیدعبدالله خاموشی از تجار خوشنام تهران در سال 1308 دختری از خدا گرفت که نامش را فاطمه گذاشت. در دوران چادربرداری پهلوی، ترجیح داد به جای این که دخترش را به مدرسه بفرستد، برایش معلم به خانه بیاورد. فاطمه سیدخاموشی با سیدجلال‌الدین طاهایی که هم کاسب بود و هم اهل علم ازدواج کرد و از او دروس دینی آموخت. سال 1325 به مشهد هجرت کردند. در مشهد از درس اخلاق دایی‌اش میرزا جواد آقا تهرانی، درس اعتقادات آیت‌الله تبریزی (پدر دکت‌عبدخدايي)، درس تفسیر آیت‌الله خامنه‌ای و نیز محضر اساتید دیگری همچون شهید هاشمی‌نژاد بهره برد و کم کم در صدد انتقال یافته‌های خود به زنان دیگر برآمد. استقبال بانوان از کلاس‌های علوم دینی که از سال 35 تا 45 در منزل خانم خاموشی برگزار می‌شد، زمینه‌های تشکیل مکتب نرجس (س) را فراهم کرد. مدرسه علمیه مکتب نرجس (س) در سال 1345 و با کمک آیت‌الله میلانی افتتاح شد.

ساواک می‌گفت فقط زیارت بخوانید

در روزهای مبارزات، نقش فاطمه خاموشی که به خانم طاهایی شهرت یافته بود، روزبه‌روز پررنگ‌تر و فعالیت‌های سیاسی و فرهنگی او بیشتر می‌شد. او که تفسیر را به شکل خصوصی نزد آیت‌الله خامنه‌ای خوانده بود و البته به‌قول خودش «فکر انقلابی را از آیت‌الله خامنه‌ای» داشت، اکنون به‌خاطر دروس تفسیر خود و تحرکاتی که داشت، تحت نظارت رژیم قرار گرفته بود. ساواک می‌گفت شما فقط

به آسیب‌دیدگان این حادثه باعث پرشورتر شدن سخنرانی‌های بعدی او علیه رژیم شد؛ سخنرانی‌هایی که در نقاط مختلف کشور داشت و از جمله سخنرانی در حسینیه عطاران سبزوار در شب 22 بهمن 57.

تئاترهای سیاسی

یکی از چیزهایی که لچ ساواک را بیشتر در می‌آورد، تئاترهای بود که مکتب نرجس برگزار می‌کرد. با موضوعاتی مثل فرعون و موسی، قربانی کردن نفس، طاغوت و ... خانم طاهایی تا مدت‌ها در نگارش نمایشنامه‌ها نقش مستقیم داشت. خانم مؤمن‌زاده که اکنون مدیر مدرسه علمیه نرجس (س) در شهر آشنایان است در این باره می‌گوید: «به دلیل کمبود نیرو، خانم طاهایی نمایشنامه‌ها را تنظیم می‌کرد. کارگردان هم خودش بود و سایر استادان مثل خانم اعتمادی این نقش‌ها را بازی می‌کردند». ساواک در حین اجرای یک نمایش به نام «هاجر و ابراهیم بت‌شکن» به مکتب نرجس (س) حمله کرد. خانم طاهایی و اعتمادی با نردبان از پشت‌بام مکتب فرار کردند. این اتفاق چندین بار افتاد و سرانجام باعث تعطیلی آن شد.

از چین تا فرانسه

با پیروزی انقلاب فعالیت‌های او گسترش پیدا کرد. تدریس و همکاری با مراکز آموزش عالی، شرکت در سمینارهای مختلف از جمله شرکت در کنفرانس پاکستان، جذب طلاب جوان از کشورهای چین، پاکستان، فرانسه، آمریکا، کنگو و ... اعزام مبلغ به کشورهای آلمان، دبی، چین، مالزی، قزاقستان، اعزام مدیر و مدرّس به مدارس علمیه

هادی ذالکی

کشور از جمله زابل، بندر ترکمن، زاهدان، فریمان، فاروج و ... در زمان جنگ مباحث درسی‌اش را به سمت موضوع تعلیم و تربیت نسل انقلابی برد. خودش هم هر کاری از دستش بر می‌آمد انجام می‌داد. خانم نوراللهیان که از همراهان خانم طاهایی در مناطق جنگی بوده نقل می‌کند: «در بحبوحه اوایل جنگ تحمیلی که خانم بازدیدید از مناطق جنگی داشتند، از ایشان خواسته می‌شود تا به پایگاه هوایی نوژه در همدان بیایند. در آن روزها فشار زیادی روی همسران خلبانان این پایگاه و سایر نقاط ایران بود و هر بار که مردها برای پرواز می‌رفتند، بعضی‌هاشان دیگر بر نمی‌گشتند. خانم باوجود بی‌اعتنایی مستمعین و حتی تمسخر از سوی برخی، ابتدا خود را معرفی و بعد هم شروع به صحبت درباره جهاد در اسلام و نقش جهادی خلبانان و موقعیت خطری آنان در حفظ وطن کرد. در پایان جلسه خانم‌ها طلا و جواهرات خود را از سر و گردن باز کردند و داخل یک پارچه ریختند و برای کمک به جبهه‌ها دادند به خانم طاهایی». در دهه هفتاد موضوع حقوق و مقام زن در اسلام را و در دهه هشتاد، مبحث مکارم اخلاق و عرفان حقیقی را به بحث گذاشت. قدیم‌ترها ذیل عنوان درس مکاتب و فرقه‌ها، درس نظام سیاسی می‌داد و مدتی علاوه بر این که خودش با شاگردان غیر ایرانی نامه‌نگاری داشت، عصرهای پنجشنبه مطالب تفسیری را به انگلیسی ارائه می‌کرد و شاگردانش را به آموختن زبان خارجی تشویق می‌کرد. او سرانجام در 13 بهمن 1388 به علت بیماری قلبی درگذشت.

ساواک در حین اجرای یک نمایش به نام «هاجر و ابراهیم بت‌شکن» به مکتب نرجس (س) حمله کرد. خانم طاهایی و اعتمادی با نردبان از پشت‌بام مکتب فرار کردند. این اتفاق چندین بار افتاد و سرانجام باعث تعطیلی آن شد